

## خودمختاری حقوقی؟

درباره محکومیت ۱۲ وکیل در مشهد



علی مجتهدزاده

وکیل دادگستری

روند محکومیت ۱۲ وکیل در مشهد تقریباً با هیچ ضابطه حقوقی در کشور همخوانی ندارد. در این ماجرا بار دیگر سطحی خطرناک از خودمختاری حقوقی در نظام قضایی کشور خود را،خ می‌کشد که متزلزل کننده کل اعتماد عمومی و سرمایه اجتماعی در کشور است. این همان جایی است که فشارهاودخالت‌های سیاسی وفراقانونی بر امور محاکم سایه‌می‌اندازد وکار قضایی را تبدیل به نوعی انتقام‌گیری جناحی-سیاسی می‌کند. نظام قضایی کشور حداقل سه دهه است که از وجود چنین روندی در برخی بر خوردها وپرونده‌ها متضرر شده و دود ضرر آن به چشم کل حاکمیت و حتی جامعه هم رفته است. در فرایند آسیب‌شناسی شکاف‌هاو آسیب‌های اجتماعی کنونی جامعه ایران، باید جای ویژه‌ای برای فرآیندهای اشتباه و فراقانونی قضایی در سه دهه اخیر قائل شد؛ فرآیندهایی که در سال‌های گذشته حتی مورد انتقاد مقامات عالی کشور هم قرار گرفته و از همین منظر است که به نظر می‌رسد پرونده وکلای مشهد آنقدر اهمیت دارد که شاید ضرورت باشد ریاست قوه قضائیه مستقیماً به آن ورود کند.

بر اساس آنچه که می‌دانیم، برای این وکلاد در حالی حکم بدوی صادر شده که در مرحله بازپرسی از ۱۷ نفر وکیلی که علیه آنها اعلام جرم صورت گرفته بود، تنها برای ۴ نفر قرار جلب به دادرسی صادر شده وبقیه با قرار منع تعقیب وموقوفی تعقیب مواجه شدند. قرار منع وموقوفی تعقیب اولیه وکلا با دو استناد صورت گرفته بود؛ بخشی با استناد به عقو سال ۱۴۰۱ رهبری موقوفی تعقیب دریافت کردند و بازپرس پرونده برای بخشی دیگر هم استدلال کرده بود که اساساً مرتکب جرمی نشده‌اند و با قرار منع تعقیب پرونده جهت اظهارنظر نهایی نزد دادستان ارسال می‌شود. ولی این تصمیم با مخالفت نماینده دادستان و اصرار او بری صدور قرار مجرمیت برای تمام وکلا مواجه می‌گردد که بازپرس پرونده در مقابل آن مقاومت می‌کند و به این مناسبت، پرونده به شعبه ۵ دادگاه انقلاب اسلامی مشهد جهت رفع اختلاف ارجاع شده وقاضی شعبه، نظر نماینده دادستان را تأیید و همچنین به جهت نقص تحقیقات تقاضای جمع‌آوری مستندات جدید بعد از سال ۱۴۰۱ علیه وکلا از طریق صفحات ایشان در فضای مجازی را می‌نماید. نهایتاً پرونده را برای اخذ آخرین دفاع و تامین کیفری به شعبه ۹۰ بازپرسی عودت می‌دهد. بازپرس در حالی که مجبور به تبعیت از نظر دادگاه است، وکلا را احضار و پس از طی مراحل قانونی وقضایی، پرونده با صدور کیفرخواست علیه ۱۵ وکیل مجدد به شعبه ۵ انقلاب مشهد جهت رسیدگی ارسال می‌گردد. در این شعبه برای ۱۲ نفر از وکلای رأی بدوی محکومیت صادر و پرونده دو نفر دیگر جهت تهییم اتهامات جدید به دادسرا بازگردانده شده است. درباره مستندات طرح این شکایت هم ایرادات و بحث‌های زیادی می‌توان مطرح کرد اما به‌طور خلاصه باید یادآور شد که اصل طرح شکایت صرفاً ناظر به موضع‌گیری و انتقادات عمومی و اظهارنظر وکلا در خصوص اتفاقات پیش‌آمده در طول دو سال اخیر بوده است.

تمام روند طی شده جای این شک را ایجاد می‌کند که پرونده مذکور در واقع بازگشایی پرونده وکلاد در جریان اعتراضات سال ۱۴۰۱ است. به این معنا که یک بار دیگر وکلایی که تمام یا بخشی از فعالیت خود را معطوف به موضوعات اجتماعی و سیاسی کرده‌اند، تحت

فشار قرار بگیرند. در آن سال برای تقریباً تمام وکلایی که وارد میدان دفاع از حقوق مردم و معترضان شدند بودند، پرونده‌هایی تشکیل شد که نهایتاً منتهی به عقو گسترده رهبری گردید. آنچه که در این فرآیند از نظر حقوقی-سیاسی رخ می‌دهد، در درجه اول تنزل شأن مفهومی به نام «عفو» است که با پیشنهاد رئیس دستگاه قضایی و تأیید رهبری صورت می‌گیرد؛ یعنی در عالی‌ترین سطح نظام، مبنا و فلسفه «عفو» گسترده سال ۱۴۰۱ ایجادفضایی برای همگرایی بیشتر در داخل وتوقف فرآیند ایجاد وتشدید شکاف‌های اجتماعی در کشور بود. به همین اعتبار، باید آن «عفو» را نه صرفاً یک دستور قضایی بلکه آغاز یک فرآیند جدید در نگاه به مسائل این حوزه و تغییر یک روش دانست. خوشنودی عمومی از آن اتفاق نیز در همین چارچوب قابل تفسیر است. اینکه بعد از آن فضا برخی مراجع مجدداً کمر همت به زمین‌گیر کردن فعالان مدنی و سیاسی و وکلای دادگستری ببندند، یک نقض غرض آشکار در نسبت با عفو سال ۱۴۰۱ محسوب می‌شود. به عبارت دیگر، عفو سال ۱۴۰۱ باید در یک تفسیر وسیع‌تر و ناظر به تغییر نگاه امنیتی به فعالیت وکلایدیده شود.

در عین حال، بحث خودمختاری حقوقی و البته سلطه ضابطان بر محاکم هم مطرح است که بارها مورد اشاره و انتقاد رئیس دستگاه قضایی و حتی در یک مورد، شخص رهبر انقلاب قرار گرفته است. چنین وضعی عدالت، استقلال و وحدت رویه قضایی را شدیداً خدشه‌دار می‌کند و در قدم اول جویی است لای چرخ خود قوه قضائیه در جهت اعتمادآفرینی و افزایش سرمایه اجتماعی، واضح است که هر چه محاکم ما بیشتر به ابزاری برای پیشبرد اهداف خاص تبدیل شوند، اعتماد عمومی به نظام قضایی کاهش می‌یابد. در عین حال، حکم یادشده در تضاد با سیاست اعلامی دستگاه قضایی و ریاست آن مبنی بر لزوم گسترش فرهنگ کالت و حمایت از وکلا، قرار دارد. خصوصاً اینکه در پرونده فوق شاهد هستیم که جز انجام مسئولیت قانونی و دادن تذکره به مراجع رسمی جهت حرکت در چارچوب قانون اتفاق دیگری نیفتاده است. اما همین تذکرات تبدیل به مستندات پرونده قضایی شده‌اند. این اقدام نه‌تنها وکلا را از انجام وظایف‌شان باز می‌دارد، بلکه پیام منفی به جامعه ارسال می‌کند که مراجعه به وکیل در پرونده‌های حساس ممکن است عواقب قضایی داشته‌باشد. این تأثیر منفی در پرونده‌های خاص وسیاسی دوچندان خواهد بود. همچنین محکومیت وکلا، که از پیشگامان دفاع از حقوق شهروندان هستند، پیام بازدارنده‌ای به جامعه مدنی ارسال می‌کند. فعالان مدنی وحقوق‌پشری ممکن است به دلیل ترس از مجازات، از فعالیت‌های خود دست‌بکشند که این امر به تضعیف جنبش‌های مدنی و کاهش مشارکت اجتماعی منجر می‌شود. کما اینکه در مشهد بر خلاف نص صریح قانونی، وکلا حق ورود به محاکم و دادگاه‌های به‌زعم آقایان امنیتی را هم ندارند. چنین نوع بر خوردها و رویکردهایی در دادگستری مشهد نمی‌تواند اتفاقی و از روی تصادف باشد ومنطق حکم می‌کند که بپذیریم عمد و اصراری برای ایجاد محدودیت‌های فراقانونی پیش پای وکلاد در میان است.

در نهایت، محکومیت وکلای مشهد نه‌تنه‌تنها یک خطای حقوقی، بلکه یک فرصت از دست‌رفته برای تقویت اعتماد عمومی به نظام قضایی است. در همین راستاست که به نظر می‌رسد ورود مقامات عالی قضایی به این موضوع و ممانعت از ادامه روند یادشده ضرورت داشته‌باشد. چنین اقدامی گامی در جهت تحقق عدالت و حمایت از حقوق شهروندان و در نتیجه افزایش اعتبار عمومی دستگاه قضایی خواهد بود.

### تیتریک

HEADLINE ONE

۲

وزیر امور خارجه در متن سخنرانی لغو شده بنیاد کارنگی مطرح کرد

# پیشنهاد همکاری هسته‌ای ایران به آمریکا



محسن صالحی‌خواه

گزارشگر هم‌میهن

وزیر امور خارجه امکان همکاری هسته‌ای میان ایران و آمریکا را مطرح کرد. این امکان در متن سخنرانی‌ای مطرح شد که قرار بود روز دوشنبه به صورت مجازی از سوی سیدعباس عراقچی، در کنفرانس بین‌المللی سیاست هسته‌ای بنیاد کارنگی ارائه شود. این متن پس از لغو سخنرانی، در اختیار رسانه‌ها قرار گرفت. این برنامه به دلیل تغییر نحوه برگزاری که قرار بود سخنرانی و نه پرسش و پاسخ باشد، لغو شد. عراقچی در این باره نوشت که به پرسش‌های دشوار روزنامه‌نگاران و یا پاسخ به نگرانی‌های شهروندان عادی عادت دارد. اما تبدیل سخنرانی به یک پرسش و پاسخ ازاد که آن را تبدیل به یک مذاکره عمومی می‌کند یا برای مخاطبانی که احتمالاً دنبال جزئیات یا نتیجه مذاکرات هستند ناراحت‌کننده می‌شود رانمی‌پذیرد.

وزیر امور خارجه از یک سو امکان همکاری هسته‌ای میان ایران و آمریکا را روی میز گذاشت و از سوی دیگر، بحث فرصت‌بازار ایران برای همکاری اقتصادی با طرف آمریکایی را مطرح کرد.

#### ▼ فرصت برای ورود به بازار ایران

عراقچی در بخشی از این متن نوشت: «برخی گروه‌های ذی‌نفوذ خاص به‌طور آشکار در تلاشند روند دیپلماسی کنونی ایران و آمریکا را تحت تأثیر قرار دهند. تلاش آن‌ها شامل طرح ادعای جعلی است؛ مبنی بر اینکه توافق احتمالی جدید، همان برجام خواهد بود. گر چه برجام، دستاورد مهمی بود، اما می‌خواهم کاملاً روشن کنم که بسیاری در ایران معتقدند که برجام دیگر پاسخ‌گوی نیازهایشان نیست. آن‌ها خواهان توافقی تازه هستند که منافع ایران را تضمین کند و در عین حال به نگرانی‌های همه طرف‌ها نیز پاسخ دهد. من هم با این خواسته موافقم. اکنون نمی‌توانم به‌جای رئیس‌جمهور ترامپ صحبت کنم؛ اما با توجه به اقدامات گذشته‌اش، می‌توان با اطمینان گفت که اونیز خواهان تکرار برجام نیست.» رئیس‌دستگاه دیپلماسی در ادامه آورد: ایران هرگز مانع همکاری‌های اقتصادی و علمی با ایالات متحده نشده است. مانع اصلی، دولت‌های پیشین آمریکا بوده‌اند که اغلب تحت تأثیر گروه‌های ذی‌نفوذ خاص عمل می‌کردند. همان‌طور که اخیراً در صفحات روزنامه واشنگتن‌پست توضیح دادم، فرصت اقتصادی هزار میلیارد دلاری که کشور ما ارائه می‌دهد، می‌تواند به‌روی شرکت‌های آمریکایی باز باشد. این شامل شرکت‌هایی می‌شود که می‌توانند به‌مادر تولید برق پاک از منابع غیرهیدروکربنی کمک کنند. ایران در حال حاضر تنها یک راکتور فعال در نیروگاه هسته‌ای بوشهر دارد. برنامه بلندمدت ما ساخت دست‌کم ۱۹ راکتور دیگر است؛ به این معنا که ده‌ها میلیارد دلار قرارداد بالقوه در دسترس قرار دارد. بازار ایران به‌تنهایی آن‌قدر بزرگ است که بتواند صنعت هسته‌ای در حال‌رکود آمریکا را احیا کند. در چشم‌انداز آینده، هرگونه توافقی که ممکن است حاصل شود، باید بر تضمین منافع اقتصادی ایران همراه با یک برنامه نظارتی و راستی‌آزمایی محکم بنا شود که درباره صلح‌آمیز بودن برنامه هسته‌ای ایران اطمینان دهد. تنها چنین رویکردی می‌تواند ثبات و اعتماد بلندمدت را به همراه داشته‌باشد. حوزه مذاکرات نیز باید مشخص باشد؛ مذاکرات باید صرفاً بر رفع نگرانی‌ها ومسئله هسته‌ای متمرکز باشد. در منطقه‌ای به برآشوبی و بی‌ثباتی منطقه‌ما، ایران هرگز امنیت خود را وارد مذاکره نخواهد کرد.»

گزارش یک



**علی‌اکبر فرزای، دیپلمات پیشین و تحلیلگر ارشد سیاست خارجی** درباره طرح این پیشنهاد به هم‌میهن گفت: «متن سخنرانی آقای عراقچی نکات خوبی داشت و حاکی از آن است که گفت‌وگوها و دوطرف می‌تواند وارد فاز

همکاری‌های مشترک شود. یکی از نکات برجسته نیز امکان همکاری در زمینه‌های هسته‌ای بود و به نظر می‌رسد که این پیشنهاد بر جسته، متقولانه و حساب‌شده است و اگر طرف آمریکایی نیز در این نوع فعالیت‌ها مشارکت داشته باشد، باعث بهبود مناسبات شده و دو طرف به تدریج سمت اعتمادسازی قدم برمی‌دارند. به نظر می‌رسد هر دوطرف تمایل دارند به سمت اعتمادسازی حرکت کنند.» او با اشاره به اینکه امکان مشارکت سرمایه‌گذاری خارجی و زیربنایی هست، افزود: «طبیعتاً ایران سرزمین گسترده‌ای با پتانسیل‌های فراوانی است که برای هر سرمایه‌گذاری جذاب است و آمریکایی‌ها هم می‌توانند در کنار دیگران در سرمایه‌گذاری در امور زیربنایی ومسائل اقتصادی مشارکت کنند. حرکت به سوی اعتمادسازی حاکی از آن است که دو طرف اولاً سیاست محکم برای حل مسائل فی‌مابین دارند.» بحث انتفاع اقتصادی آمریکایی‌ها و بازار یک تریلیون دلاری ایران که در این نامه عراقچی اعلام کرده می‌تواند در اختیار آمریکا قرار گیرد. اما با تحریم‌های اولیه مواجه هستیم. در پاسخ به این سوال که آیا حرکتی برای رفع تحریم‌ها انجام می‌گیرد؟ تأکید کرد: «آنطور که اشاره کردم ایران سرزمین بکری برای سرمایه‌گذاری است و می‌تواند برای سرمایه‌گذاران و تجار آمریکایی جذاب باشد. البته باید زمینه‌جذب سرمایه‌گذاران فراهم شود. تحریم‌ها نیز دویخش است و تحریم‌هایی که با دستور رئیس‌جمهور به‌فوریت رفع و با دستور رئیس‌جمهوری آمریکا نیز برداشته می‌شود اما دیگر تحریم‌ها ممکن است کمی زمان‌بر باشد و اگر اراده سیاسی پشت آن قرار گیرد قطعاً قابل رفع و حل هستند.» این دیپلمات پیشین افزود: «تا تحریم‌ها حل نشود، سرمایه‌گذاران آمریکایی محلی برای فعالیت نمی‌یابند. بنابراین باید تحریم‌ها از بین برود تا سرمایه‌گذاران مطمئن شوند که از سوی دولت آمریکا با مشکلی روبه‌رو نمی‌شوند. بنابراین بخش زیادی از تحریم‌ها با فرمان ریاست‌جمهوری آمریکا قابل حل است که زمینه‌را برای حضور سرمایه‌گذاران آمریکایی فراهم می‌کند. من فکر می‌کنم این لیست یک تریلیون دلاری جای بسیاری برای رشد دارد و همین که سرمایه‌گذاران

گزارش دو

کاهش قیمت دلار به زیر ۸۰ هزار تومان و ورودش به کانال ۷۰ هزار تومان

# دلار نزولی شد

دلار دریافتی دولت را بیشتر یا کمتر نمی‌کند. تلاش برخی برای نسبت دادن نوسانات ارزی به دولت، بیشتر برای پوشاندن تحلیل‌های غلط قبلی خودشان است، نه چیزی بیشتر. «و پیش از این (و در اولین نشست خبری سال ۱۴۰۴ خود) اظهارنظر درباره کاهش ارزش پول ملی و افزایش ارزها تأکید کرده بود: «قیمت رسمی دلار بین ۶۶ تا ۶۸ هزار تومان است. قیمت همه ارزهای خارجی باروز رفتارها، همچانی در بازار افزایش پیدا می‌کند و در تمام دنیا هم این اتفاق رخ می‌دهد، یعنی قیمت ارزهای خارجی صرفاً متکی به بازار داخل نیست و موضوعات بیرونی نیز روی آن‌ها تأثیرگذار است.»

او افزود: «بعد از فروکش کردن موضوعات هیجانی در بازار ارز که از نوروز شاهد آن بودیم، افزایش حجم ومعاملات بازار از این حکایت دارد که تنش‌های بازار تا حدی تخلیه شده است و نرخ دلار در بازار رسمی مابین ۶۶ تا ۶۸ هزار تومان است. در بازار غیررسمی نیز هیجانات به مقدار زیادی تخلیه شده است.» سخنگوی دولت با بیان اینکه «دولت برای اینکه جلوی مشکلات ناشی از افزایش قیمت ارز را بگیرد، به افزایش ضرب حقوق کارگران توجه کرده» گفت: «امسال کف حقوق کارگران ۴۵ درصد افزایش پیدا کرده است. همچنین به تخصیص ارز دولتی به کالاهای اساسی به مقدار کافی توجه کرده‌ایم و در کنار اینس موارد، به پرداخت کالابرگ الکترونیکی و کنترل تورم و نقدینگی نیز توجه شده است. دولت قصد دارد که پرداخت کالابرگ را ادامه دهد، چون تأثیر خوب دوگانه‌ای دارد، هم به معیشت مردم کمک می‌کند و هم بازار را کنترل می‌کند،

#### ▼ دولت از افزایش قیمت دلار سود نمی‌برد

فاطمه مهاجرانی، سخنگوی دولت اما با اشاره به اینکه دولت از افزایش قیمت دلار سود نمی‌برد، درباره افزایش قیمت ارزها گفت: «بالا رفتن قیمت

## تسخر مقامات ارشد عربستان در رسانه ملی

#### ▼ بیانیه عنبر خواهی شبکه نسیم

روابط عمومی شبکه نسیم در بیانیه‌ای راجع به این رفتار نوشت: «به اطلاع مردم شریف ایران می‌رساند، در یکی از برنامه‌های ضبطی پخش شده در شبکه نسیم در قالب طنز سیاسی برخی خطوطی سیاستی درباره کشورهای همسایه مورد بی‌توجهی سهوی قرار گرفته بود که ضمن تذکر جدی به تیم تولید و تأکید بر لزوم توجه مستمر و جدی به سیاست‌های ابلاغی محتوایی با عوامل خاطی برخورد انضباطی به عمل آمد. شبکه نسیم تأکید می‌کند همواره خود را متعهد به ضوابط حرفه‌ای و محتوایی ابلاغی رسانه ملی به‌ویژه در ارتباط با رهبر‌های مرتبط با روابط با کشورهای همسایه می‌داند و به آن پایبند بوده و خواهد بود.»

هر چند که بهانه شبکه نسیم هم قابل تأمل است وقابل قبول نیست اما این بیانیه صادر شد. اینکه برنامه‌ها از پیش ضبط شده بهانه‌ای پذیرفتنی نیست چرا که برنامه‌ها از چند فیلتر می‌گذرد و با نظارت مدیرپخش که در شبکه حضور دارد پخش می‌شود. این اقدامات صداوسیما بدعزم بهانه‌هایی که می‌آورند، و حتی بهانه‌های گران و البته کاربران شبکه‌های اجتماعی قدم برداشتن در مسیر عدم موفقیت دولت و مذاکرات نیست اتفاقاً چوب لای چرخ گذاشتن است.

**گروه خبر:** اولین بار نیست که یک برنامه «درنگ» با اجرای محسن افشانی به موضوعات سیاسی با عنوان طنز اما در واقع به تسخیر می‌پردازد. حتی زمانی که مذاکره ایران و آمریکا شکل گرفته بود نیز این برنامه تلویزیونی به تسخیر آمریکا و ترامپ پرداخت و در دو قسمت اخیر نیز با استفاده از هوش مصنوعی اقدام به تسخیر دو مقام ارشد کشور عربستان (محمد بن سلمان ولیعهد عربستان و فیصل بن فرحان وزیر خارجه این کشور) پرداخت. این برنامه در حالی پخش شد که مقامات ارشد ایران و عربستان در حال ترمیم ارتباط دو کشور هستند و حتی خالد بن سلمان، وزیر دفاع عربستان در سفرش به ایران با رهبری دیدار و گفت‌وگو کرد.

تسخیر مقامات عربستان در برنامه تلویزیونی «درنگ» که از شبکه نسیم پخش شد، با واکنش‌هایی از سوی کاربران شبکه‌های اجتماعی و البته رسانه‌ها مواجه شد. چرا که ایران در شرایط بسیار حساسی قرار گرفته و دوستی و ارتباط با کشورهای همسایه و منطقه یکی از مهم‌ترین راهکارها برای رهایی از این شرایط بحرانی است اما این بار صداوسیما نتوانست از این قصور خود شانه خالی کند و از مخصصه‌ای که ایجاد کرده به راحتی سلامت بیرون آید. به همین دلیل شبکه نسیم مجبور شد با صدور بیانیه‌ای عنبر خواهی کند.



فیصل بن فرحان

وزیر امور خارجه عربستان